

سربس خارجی – دولت جمهوری آذربایجان در چند ماه گذشته سیاست برخورد و تقابل با شیعیان را تشدید کرده، شاید به این دلیل که حاکمان باکو بازگشت مردم به هویت دینی را تهدیدی علیه قدرت بی‌حساب و کتاب خود می‌دانند. تحولات پرسرعت بین‌المللی به‌ویژه در شرق اروپا و جنگ در اوکراین باعث شده تا توجه و نگاه افکارعمومی به تحولات در دیگر مناطق جهان از جمله وضعیت شیعیان و مسلمانان جمهوری آذربایجان کم‌رنگ‌تر و به حاشیه کشیده شود.

تظاهراتی در تبریز، آذربایجان

داشتند، چند تن از شیعیان شهید و بسیاری از آنها زخمی و بازداشت شدند. تا به امروز نیز بسیاری از این پرونده‌ها برای خانواده‌های این بازداشت‌شدگان در حال اجراست. بازداشت حجت‌الاسلام طالع باقرزاده نیز در جریان همین اتفاقات بود. وی از رهبران اصلی جریان اتحاد مسلمانان جمهوری آذربایجان و روحانی مبارزی است که بارها در سخنرانی‌های خود افشاگری‌هایی در باب تقابل با جریانات وهابی‌گری و تکفیری و جریانات مرتبط با رژیم صهیونیستی داشته‌است. حاج طالع از آن زمان همواره در زندان بوده و تحت شکنجه‌های

آزادی دینی در جمهوری آذربایجان در حد یک ادعا است.

🇦🇷

محل محاکمه «ازی همت‌اف»، یکی از اعضای این جنبش توسط نیروی پلیس باکو بازداشت شده بودند، از اعمال ضداخلاقی نیروهای اداره کل مبارزه با جرایم سازمان یافته وزارت کشور (باندوتدل) جمهوری آذربایجان خبر دادند.

ماسوران «باندوتدل» (اداره کل مبارزه با

کیهان گزارش می‌دهد

آذربایجان نه‌ادینه شده و جنگ اخیر قفقاز هم این مسئله را تشدید کرد و تبعاتش هم مشخص است؛ بنابراین وضعیت پیش آمد که با زمان رعب و وحشت زمان استالین مقایسه می‌شود. یکی از همین شیعیان آذربایجان اخیرا

به خود من می‌گفت که وضعیت برای مؤمنان خیلی از زمان جنگ دوم بد شده است با اینکه در این جنگ ۱۶۰ نفر از شیعیان جان باختند یا شهید شدند و درواقع آنها به نوعی خودشان خط‌شکن بودند.»

حشمتی با اشاره به تناقض عجیب در وضعیت دینی جمهوری آذربایجان گفت:

آذربایجان به هنگام شکنجه و بازجویی اسلام گرایان بازداشت شده، به ساحت ربوبی خداوند متعال نیز فحاشی و اهانت کرده‌اند که موجب ابراز انزجار مردم مسلمان جمهوری آذربایجان شده است. مایل کریم اف، یکی از اسلام گرایان بازداشت شده، گفته است: «در اداره مبارزه با جرایم سازمان یافته وزارت کشور (باندوتدل) ماموران رفتاری دون شان اسلامی داشتند. دائم فحش می‌دادند و تکت می‌زدند و تاکید می‌کردند که باید برای ابراز همبستگی با بازداشت شدگان در نزدیکی دادگاه‌های محل محاکمه اسلامگرایان حاضر نشوم. با گرفتن این تعهد که در این دادگاه حاضر نشوم، به صورت موقت مرا آزاد کردند.»

مقامات وزارت کشور جمهوری آذربایجان با استناد به «لائیک» و «سکولار» بودن نظام سیاسی این کشور، اهانت ماموران بازداشتگاه در اهانت به مقدسات دینی را جرم ندانسته و از برخورد با عامل اهانت به ساحت مقدس خداوند متعال خودداری کرده‌اند.

حمایت از حاج طالع و یارانش این روزها به مطالبه عمومی در میان شیعیان جمهوری آذربایجان تبدیل شده و همچنان درخواست‌ها برای توجه به وضعیت حاج طالع ادامه دارد. **وضعیت بدتر از جنگ جهانی دوم است!** آنچه امروز در جمهوری آذربایجان بر سر مسلمانان و شیعیان می‌گذرد، حتی به مراتب بدتر از جنگ جهانی دوم است. مقامات وزارت کشور جمهوری آذربایجان با استناد به «لائیک» و «سکولار» بودن نظام سیاسی این کشور، اهانت ماموران بازداشتگاه در اهانت به مقدسات دینی را جرم ندانسته و از برخورد با عامل اهانت به ساحت مقدس خداوند متعال خودداری کرده‌اند.

حمایت از حاج طالع و یارانش این روزها به مطالبه عمومی در میان شیعیان جمهوری آذربایجان تبدیل شده و همچنان درخواست‌ها برای توجه به وضعیت حاج طالع ادامه دارد.

وضعیت بدتر از جنگ جهانی دوم است! آنچه امروز در جمهوری آذربایجان بر سر مسلمانان و شیعیان می‌گذرد، حتی به مراتب

«در حال حاضر خطر تغییر مذهبی جمهوری آذربایجان وجود دارد. من حتی در یک جلسه مجرمانه هم شنیدم که از پروبال گرفتن ترکیه در آذربایجان اظهار نگرانی کردند؛ چرا که آنها قطعاً شیعه را از بین خواهند برد.»

حشمتی همچنین در گفت‌وگو با خبرنگارزای مهر، جزئیات بیشتری از سیاست دین‌ستیزانه دولت باکو را تشریح کرد و گفت: «حاکمیت جمهوری آذربایجان با توجه به ماهیت سکولاری که دارد مانع رسمی و مشهود گسترش اسلام در این کشور است. دینداران در این کشور حتی حق اینکه کودکان خود را با حجاب به مدرسه بفرستند، ندارند. جامعه دیندار مردم آذربایجان نمی‌توانند نماینده

دینداران در جمهوری آذربایجان حتی حق اینکه کودکان خود را با حجاب به مدرسه بفرستند، ندارند.

🇦🇷

بسیار بدتر از سختگیری‌های دوران گذشته در این کشور در ارتباط با دینداران است. این موضوع را «برهان حشمتی»، پژوهشگر ارشد مسائل قفقازنیز تأیید می‌کند و در این ارتباط می‌گوید: «واقعیت این است که هویت‌زایی از شیعه و شیعه‌ستیزی الان در جمهوری

کشور جمهوری آذربایجان دومین کشور شیعی جهان اسلام می‌باشد که در مرزهای شمالی ایران قرار دارد، اما این کشور از چند ماه گذشته و همزمان با توجه و تمرکز جهانی بر جنگ در اوکراین، صحنه برخی برخوردهای خشونت‌آمیز با دینداران بوده است.

شهروندان جمهوری آذربایجان بعد از استقلال از شوروی همانند سایر جمهوری‌های این کشور در صد بازگشت به هویت اصیل خود و به دست‌آوردن هویتی مستقل از دوران شوروری بودند و این امر همچنان ادامه دارد، اما موضوع بازگشت به هویت اصیل دینی در جمهوری آذربایجان با چالش و تقابل دولت باکو روبه‌رو شده است.

اکثریت جمعیت جمهوری آذربایجان را شیعیان تشکیل می‌دهند و آذربایجان دومین کشور شیعی جهان به شمار می‌رود. براین اساس ایجاد هویت ملی آذری در واکنش به رژیم استعماری و بهره کشی دوران شوروی

آتچه امروز در جمهوری آذربایجان بر سر مسلمانان و شیعیان می‌گذرد، حتی به مراتب بسیار بدتر از سخت‌گیری‌های دوران گذشته است.

🇦🇷

همراه با عناصری از سنت‌های اسلامی و آذری است. اگرچه ملی‌گرایي در جمهوری آذربایجان با حساسیت دولت باکو همراه نیست، اما اگر این ملی‌گرایسی با مفاهیم و آموزه‌های دینی و اسلامی آذری‌ها همراه شود، دولت باکو به شدت با آن مقابله می‌کند. این در حالی است که به‌طور کلی تلاش برای جدا کردن هویت و گرایش دینی از هویت ملی ساکنان جمهوری آذربایجان غیرمحمثل است، چون هویت دینی در عمل بخشی از هویت تاریخی ساکنان جمهوری آذربایجان را تشکیل می‌دهد.

حاج طالع باقرزاده

شیخ نمر جمهوری آذربایجان

همان‌گونه که گفته شد در جمهوری آذربایجان، دولت باکو تقابل جدی و شدیدی را با دینداران این کشور آغاز کرده و این روند به‌ویژه طی چند ماه گذشته تشدید شده است. در میانه این برخوردها و اقدامات باکو علیه شیعیان، نام حاج طالع باقرزاده بیش از گذشته شنیده می‌شود. «حجت‌الاسلام طالع باقرزاده» در سال ۱۳۹۴ و در جریان حمله مأموران امنیتی دولت باکو به محفل عزاداران حسینی در منطقه نارداران دستگیر و به ۲۰ سال زندان محکوم شد. دکتر «هیراد مخبري»، کارشناس مسائل قفقاز درباره دستگیری حاج طالع باقرزاده به خبرنگاری «حوزه علمیه خراسان» می‌گوید: «در حوادث آن سال در حمله خشونت‌آمیزی که نیروهای ویژه و امنیتی به مجالس عزاداری اربعم در نارداران

دکتر احمد کاظمی، کارشناس مسائل قفقاز گفت متأسفانه به نظر می‌رسد که دولت جمهوری آذربایجان در جریان جنگ دوم قره‌باغ به رژیم صهیونیستی درباره شیعه‌ستیزی تعهد سپرده است.

دکتر کاظمی در گفت‌وگو با شبکه سه جمهوری اسلامی ایران درخصوص بحران ناشی از شکنجه دینداران زندانی و اهانت به مقدسات توسط بازجویان در جمهوری آذربایجان که منجر به اعتصاب غذای حاج طالع باقرزاده، رئیس جنبش اتحاد مسلمانان جمهوری آذربایجان شده است، گفت: «اعتراض حاج طالع باقرزاده و شمار دیگری از فعالان اسلامی در جمهوری آذربایجان به اسلام‌ستیزی و شیعه‌ستیزی و اخیرا خداستیزی نظام‌مند در جمهوری آذربایجان است که طی ماجراهای دو دهه گذشته در این کشور نمود یافته و در جریان بازداشت‌ها، فعالان اسلامی بارها شاهد توهین به مقدسات اسلامی و اخیراً نیز شاهد توهین به ساحت ربوبی خداوند بوده‌اند و اکنون نیز در اعتراض به این وضعیت، اعتصاب غذا کرده‌اند تا دولت جمهوری آذربایجان عاملان این‌اهانت‌ها را مجازات کند. به‌خصوص که این حرکت بارها در «اداره جرائم ویژه»

دریچه‌ای به جهان

khareji@kayhan.ir

مجلس با مقام دولتی بشوند، حتی اگر فردی به عنوان فرد نمازخوان شناخته شود نمی‌تواند در ساختارهای نظامی و انتظامی موقعیتی بگیرد و اگر مظاهر دینداری از آنها مشاهده شود با ایشان برخورد می‌شود.

متأسفانه در ۳۰ سال گذشته بعد از استقلال جمهوری آذربایجان سازمان‌های مختلف میسیونری را برای جلوگیری از احیای اسلام و تشیع در این کشور فعال کردند. انواع و اقسام این‌گونه سازمان‌ها و فرقه‌ها مانند آدونتیست‌ها، شاهدان یهوه، بهائیان، کریشانی‌ها، بودایی‌ها و حتی شیطان‌پرست‌ها

در این میان، نارداران به عنوان روستایی که چندین شهید در راه مبارزه برای احیای اسلام در جمهوری آذربایجان تقدیم کرده است، به عنوان دارالشهداء در جمهوری آذربایجان در یادها مانده است.»

حشمتی آزادی دینی در جمهوری آذربایجان را فقط در حد یک ادعا توصیف کرد و گفت: «قانونی در جمهوری آذربایجان تحت عنوان قانون آزادی اعتقادات و وجدان وجود دارد. اما در عمل کاملاً برعکس است و باید نام آن را قانون محدودیت و ممنوعیت اعتقادات و وجدان گذاشت. اکثر بندهای این قانون غیر از آن‌بندی که به صورت ظاهری اشاره شده اعتقادات آزاد است، در باب محدودیت و ممنوعیت عقاید و افکار است. در عمل هم محدودیت‌های فراوانی اعمال شده است. در سیاست چند فرهنگ‌گرایی و آزادی اعتقادات تنها جریان و گروهی که نفع می‌برد جریان غیر اسلامی و غیر شیعی است. در جمهوری آذربایجان، یهودی‌ها آزادی عمل کامل دارند، کنیسه‌ها و تجمعات نمایشی خود را به آسانی دایر و برگزار می‌کنند.

اما در مقابل مسلمانان اجازه برگزاری هیچ مراسم جمعی گسترده‌ای را در خارج

صفحه ۸

پنج‌شنبه ۹ تیر ۱۴۰۱

۳۰ ذی‌القعدة ۱۴۴۳ – شماره ۲۳۰۶۱

که در قالب اصلاحیه قانون اعتقادات دینی در جمهوری آذربایجان به تصویب رسیده، افرادی که پرچم‌های حسینی(ع) را در معابر نصب کنند از یک تا پنج هزار منات (حدود سه هزار یورو) جریمه و به مدت یک سال به حبس محکوم خواهند شد.

این اقدامات تنها به محدودسازی شاعران اسلامی و جلوگیری از اجرای احکام اسلام محدود نشده و جمهوری آذربایجان در سال‌های اخیر برخلاف آن‌چه عدم دخالت دین در سیاست مطرح می‌کند، رویه گسترش تفکرات وهابی در جامعه‌ای شیعی از طریق استقرار جمعیتی با تفکرات سلفی و وهابی در این کشور را دنبال کرده است.

همچنین جمهوری آذربایجان در ادامه این سیاست‌ها چندی پیش به بهانه جنگ دوم قره باغ، صدها نیروی تروریست و داعشی که برای ترکیه در سوریه می‌جنگیدند را از شمال سوریه به نزدیکی مرزهای کشورمان در شمال‌غرب منتقل کرده است.

فراتر از تفکرات وهابی، نقش صهیونیست‌ها در تحولات ضد شیعی جمهوری آذربایجان نیز قابل توجه است. کارشناسان معتقدند که سفرهای متعدد اتباع رژیم صهیونیستی به باکو

با هدف تضعیف شیعیان در مناطق حساس به‌خصوص مناطقی که به نوعی همجوار با نقاط مرزی ایران است، صورت می‌گیرد و بخشی از سخنرانی‌های وابستگان به رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان درباره شهرک‌سازی‌هایی است که بتوانند ترویج افکار یهودیت و مذهب یهودیت و سکنی دادن جوامع یهودیان قفقازی را دربرگیرند، کنیسه‌سازی‌هایی که در سال‌های گذشته به شکل قارچی در حال صعود است، نمایانگر ازدیاد این مناطق در نقاط تلاش‌نشین جمهوری آذربایجان است.

همچنین گفته شده علاوه‌بر تل‌آویو، دولت آنکارا نیز تحركات گسترده‌ای در میدان تحولات باکو دنبال می‌کند و دستگاه جاسوسی ترکیه موسوم به «هیت»، بسیاری از بازپرسی و بازجویی افراد مذهبی و فعالان سیاسی– مذهبی جمهوری آذربایجان را مستقیماً انجام می‌دهد.

به طور کلی آنچه مشخص است، حاکمان جمهوری آذربایجان بازگشت مردم این کشور به هویت ملی– دینی خود را تهدید علیه حاکمیت شیعیان می‌دانند. شاید به این دلیل که گرایش شهروندان جمهوری آذربایجان به هویت دینی– ملی بزرگ‌ترین مانع کار دولت باکو برای گردن نهادن به سیاست‌های مورد نظر غرب و آمریکاست و از این رو دولت باکو با هرگونه حرکت دینی که در قالب شیعیان جمهوری آذربایجان به‌عنوان بخشی از گستره جمهوری آذربایجان است، با شدت مقابله می‌کند، هرچند دولت باکو با دیگر مذاهب و ادیان کاری ندارد.

دولت باکو تقابل جدی و شدیدی را با دینداران این کشور آغاز کرده و این روند به‌ویژه طی چند ماه گذشته تشدید شده است.

🇦🇷

از مساجد ندارند و اگر انجام بدهند با مقابله پلیس مواجه می‌شوند. آزادی اعتقادات در جمهوری آذربایجان یک ادعا بیش نیست و نمی‌شود روی آن حساب کرد ولی این آزادی اعتقادات تنها برای جریان‌های انحرافی و ماسونی وجود دارد. مثلاً در همین سال‌های اخیر که به بهانه مقابله با کرونا تمامی مساجد و اجازه فعالیت نیافتند، کنیسه‌های یهودی و کلیساهای مسیحی و مراکز تجمع بهایی‌ها در باکو و گنجه همچنان تجمعات خود را برگزار می‌کردند و به تمامی اعتراضات فعالان شیعی به این تبعیض حتی هیچ اعتنایی نمی‌شد.»

باز شدن پای بیگانگان

به سرکوب دینداران

اقدامات ضددینی دولت باکو حتی به باز شدن پای بیگانگان در سرکوب شیعیان منجر شده است. حکومت جمهوری آذربایجان با این منشور جهانی حقوق بشر یعنی میناقین خود قهرباغ نشد و این موضوع در افکار عمومی حاکمیت جمهوری آذربایجان یک نقطه ضعف محسوب می‌شود. به عنوان عضو سازمان امنیت و همکاری اروپا مدعی عمل به این منشور است، کاملاً مغایرت دارد و همچنین با مبانی حقوق

کارشناس قفقاز: خداستیزی در جمهوری آذربایجان نظام‌مند شده است

جنگ دوم قره‌باغ که در سال ۲۰۲۰ میلادی روی داد، به نظر می‌رسد که در حین آن جنگ، جمهوری آذربایجان به‌نوعی به رژیم صهیونیستی برای تشدید اسلام‌ستیزی و شیعه‌ستیزی تهدداتی داده است و رفتارهایی که پس از آن جنگ صورت می‌گیرد، این نظر را تقویت می‌کندوی ادامه داد، همچنین دولت باکو با این رفتارها فضا را امنیتی می‌کند تا از اعتراضات اجتماعی که زمینه‌های آن در این کشور گسترش یافته است، جلوگیری کند و افکار عمومی را از بحث آزاد نداشتن قره‌باغ منحرف کند زیرا به‌رغم تمامی تبلیغات هیجانی که در جمهوری آذربایجان جریان داشت، جنگ دوم قره‌باغ منجر به آزادی خود قره‌باغ نشد و الان این موضوع در افکار عمومی جمهوری آذربایجان یک مطالبه جدی از دولت است.»

این استاد حقوق بین‌الملل افزود: «بسیار مهم است که به‌رغم اینکه شیعیان در جمهوری آذربایجان اکثریت مطلق را دارند، از حداقل حقوق و وضعیتی که حتی اقلیت‌های مذهبی دارند، هم برخوردار نیستند مثلاً از آن حقوقی که یهودیان در جمهوری آذربایجان نیستند و به اصطلاح رایج در میان حقوقدانان، اکثریت شیعه در جمهوری آذربایجان به آن حقوق محروم بوده است. این وضعیت، خواه از منظر مبانی حقوق بشری و خواه از منظر حقوق بین‌الملل و در رأس آن منشور جهانی حقوق بشر یعنی میناقین حقوق بشر و اعلامیه حقوق بشر و چه از نظر منشور اروپایی حقوق بشر که جمهوری آذربایجان خود را مدعی و عضو شورای اروپا می‌داند و به عنوان عضو سازمان امنیت و همکاری اروپا مدعی عمل به این منشور است، کاملاً مغایرت دارد و همچنین با مبانی حقوق